

Bevarandeplan Natura 2000

Skjulsta strandäng SE0710213

Foto: Per Sander

Namn:	Skjulsta strandäng
Områdeskod:	SE0710213
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	6,2 ha
Skyddsform:	Oskyddat
Kommun:	Sundsvall
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	154060/692303
Karta:	17G4I
Ägarförhållande:	Privat, Svenska kyrkan
Uppdaterad:	2018-06-04

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp och art enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL	3
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området som inte är med i artdirektivet.....	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	5
5.3 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	6
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	6
7.1 Områdesskydd.....	6
7.2 Skötselåtgärder	7
8. BEVARANDESTATUS	7
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	7
10. REFERENSER	8
11. KARTOR	9

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp och art enligt art- och habitatdirektivet

Området Skjulsta strandäng är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns den ingående naturtypen fuktäng (tabell 1) och arten ävjepilört (*Persicaria foliosa*) (tabell 2). På kartan (s.9) finns naturtypen fuktäng markerad inom området Skjulsta strandäng.

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
6410	Fuktängar med blååtel eller starr	3,7	48 %

Tabell 2. Ingående art enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Art</i>
1966	Ävjepilört (<i>Persicaria foliosa</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de

naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Skjulsta strandäng omfattar en värdefull betad sötvattenstrandäng vid Ljungan. Det främsta bevarandesyftet är att bevara naturmiljön med sin artrika fuktäng i området där även ävjepilört växer. För att säkerställa att en lämplig miljö bibehålls för den konkurrenssvaga ävjepilörten är den avgjort viktigaste störningsfaktorn för arten en naturlig vattenregim med översvämning under vår och höst, där sedan lågvatten under sommardid medför att jord blottläggs så växtens frön kan gro.

Att ha betande djur i området är mycket viktigt för att upprätthålla naturmiljön inom hela strandängsområdet. Bete påverkar även ävjepilört positivt då konkurrerande vegetation hålls efter. Tramp från djur skapar också en småskalig störning av marken och därigenom ökar den möjliga växtytan för ävjepilört.

I tabell 3 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 3. Bevarandemål för ingående naturtyp och art

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Bevarandemål</i>
6410, Fuktängar med blååtäl eller starr	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls med bete på minst 3,7 ha. Skötseln utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden för fält-, busk- och trädskikt. Delar av området har återkommande översvämningar/torrperioder. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de för naturtypen typiska arterna nålsäv, trådtåg, slätterblomma, bläsand och tofsvipa. Igenväxningsvegetationen får inte täcka mer än 1 % av markytan.
1966, Ävjepilört (<i>Persicaria foliosa</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Livsmiljön med årligt bete bibehålls på minst 3,7 ha. Populationen understiger inte 100 individer, under gynnsamma förhållanden. Vattenståndsvariation över året förekommer.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Området Skjulsta strandäng är en betad sötvattenstrandäng vid Ljungan i västra delen av Stödesjön. Området utgör en mycket värdefull växtlokal för ävjepilört. Strandängen är även känd som en viktig lokal för häckande och rastande fåglar. Framför allt under vårflyttningen nyttjas marken i stor omfattning av änder och vadare.

På den flacka sjöstranden har man förr skördat hö, kanske ända sedan järnåldern, då de första bönderna kom till bygden. Den lågt liggande marken översvämmas med jämna mellanrum och det slam som älven för med sig ger en naturlig gödsling. Avkastningen blev här mycket god, jämfört med andra ängsmarker. Stödesjöns delta är riksintresse för naturvård, och det finns även med i länsstyrelsens naturvårdsregister. Det ligger även inom riksintresset för kulturmiljövård "Ljungans dalgång". Det finns med i Sundsvalls kommuns översiktsplan som "ett område med mycket stort kulturlandskapsvärde och område med mycket högt naturskyddsvärde, viktigt turistområde samt övrigt tätortsnära rekreationsområde".

Området ligger i nära anslutning till järnvägen och E 14. Inom området finns också ett fågeltorn. I områdets norra del mynnar Mycksjöbäcken och Edstaåsbäcken efter att ha runnit igenom Stöde samhälle.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet

I det betade området finns ett ävjebroddsamhälle med olika slamkrype- och lånkearter. På de torrare partierna kan man finna arter som gynnas av att marken betas såsom harstarr (*Carex leporina*), ormrot (*Polygonum viviparum*) och blodrot (*Potentilla erecta*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

För området i helhet finns förutsättningarna att behålla naturvärdena så länge det finns betesdjur och en vattenståndsvariation. I dagsläget betas marken och trots en vattenreglering finns en viss variation av vattennivån.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

6410, Fuktängar med blååtätel och starr finns på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. I typen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Två undertyper finns:

- a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”.
- b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtätel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus.
- Skötseln utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden för fält-, busk- och trädskikt.
- För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i området), stödutfodring, kalkning, dikning eller insädd av för naturtypen främmande arter.

5.2 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet

1966, Ävjepilört (*Persicaria foliosa*)

Ävjepilört förekommer på grunda leriga stränder vid älvar, åar och sjöar, sällsynt även vid småvatten i betesmarker. Vid Bottenviken förekommer den även vid bräckt vatten. Den är ljusälskande och mycket konkurrenssvag. I samtliga områden växer den i miljöer som större delen av året normalt är täckta av vatten och endast periodvis är blottlagda. På några lokaler är den endast efemär och dyker upp när förhållandena är optimala för att några år senare ha utgått igen. På merparten av lokalerna är den dock mer långlivad. Arten sprids huvudsakligen längs vattendrag. Långdistansspridning och spridning mellan vattendrag sker troligen med fåglar. En rimlig uppskattning av spridningsavstånd är <1000 m.

Ävjepilört är rödlistad i Sverige och placerad i kategorin Sårbar (VU).

I Medelpad finns ett 80-tal fynduppgifter från Stödesjöns- och Indalsälvens delta, Mjällåns och Ljustorpsåns mynning och längs Ljungan (Njurunda). I Ångermanland finns ävjepilörten noterad från Faxälven och Ångermanälven.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Vattenståndsvariation som medför blottläggning av strandkant/jord under delar av sommarhalvåret.
- Arten kräver troligen viss uttorkning av substratet för att gro, men kan sedan växa delvis vattentäckt.
- Betesdrift på stränder påverkar arten positivt.
- God vattenkvalité, ej övergödning.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Det främsta hotet mot ävjepilörten och dess livsmiljö samt naturtypen är att vattenståndsvariationen uteblir eller förändras och att betet upphör, vilket får till följd att området växer igen och ävjepilörten konkurreras ut av andra arter.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. De största hoten mot Natura 2000-områden är inte de stora miljöförändringarna utan de lokala förändringar som att marker växer igen eller att det är felaktig skötsel av ett område, för mer specifika hot mot Skjulsta strandäng se tabell 4.

Tabell 4. Verksamheter och faktorer som utgör tänkbara hot mot områdets naturtyp och art

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Hot</i>
6410, Fuktängar med blååtäl eller starr	<ul style="list-style-type: none">• Utebliven eller olämplig skötsel. Till exempel ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk, hävd vid fel tidpunkt, hävd med felaktiga redskap m.m.• Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.• Tillskottsutfodring av ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.• Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.• Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden.
1966, Ävjepilört (<i>Persicaria foliosa</i>)	<ul style="list-style-type: none">• Reglering av vattendrag är det största hotet mot arten. På några lokaler växer den i redan reglerade vattendrag, där vattenregimen varit gynnsam för arten. På dessa lokaler är förändringar av vattenregimen en stor risk för arten.• Minskat eller upphört bete.• Förändringar av vattenkvaliteten genom t ex utsläpp i mynnande bäckar.• Övergödning och spridning av bekämpningsmedel på omkringliggande åkermark kan vara negativt.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Skjulsta strandäng är utpekad som riksintresse för naturvård (enligt 3 kap miljöbalken). I övrigt är området oskyddat förutom det skydd nätverket Natura 2000 innebär genom krav om tillståndsplikt för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka området (enligt 7 kap 28 a § miljöbalken). Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller

åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

Ävjepilört är fridlyst enligt Artskyddsförordningen (2007:845) samt NFS 2009:10. Arten är betecknad med N i bilaga 1 vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra växter i deras naturliga utbredningsområde i naturen.

Miljöstöd söks för den årliga hävden. Området sköts idag av en av markägarna.

7.2 Skötselåtgärder

Den främsta skötselåtgärden är att dagens vattenregim inte försämras ytterligare. Vid en eventuell ny vattendom bör vattenståndsvariationen ses över och anpassas för att så långt möjligt efterlikna naturliga vattenståndsvariationer. Det är även av stor vikt att det finns en beteshävd i området samt att kreatursbetet är tillräckligt så att en kortsnaggad grässvål bibehålls. En kortsnaggad grässvål behövs främst i strandkanten för goda livsförutsättningar för ävjepilörten. Kreaturstrampet medför också sannolikt till att livsmiljön bibehålls för arten. Betesdjuren måste beta av området under försommaren så att stränderna har en kort vegetation under högsommaren då ävjepilörten gror. Vid skötselåtgärder ska även åtgärdsprogrammet för ävjepilört beaktas.

Återkommande röjningar av sly måste genomföras för att inte naturtypen och dess arter skall missgynnas.

Tabell 5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Området ska skötas med bete.	Årligen	1
Röjning av sly	Vartannat år	2

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området betas och populationen av ävjepilört är riklig.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

Inom området bör särskild hänsyn tas till nedan stående art/arter i uppföljningen. Eventuella åtgärdsprogram ska beaktas vid uppföljningen. Uppföljningen sker enligt följande:

1966, Ävjepilört

- Ävjepilört bör inventeras årligen i området. Vid inventeringen ska; antalet blommande skott räknas, växtplatsens totala yta uppskattas och markeras på karta.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

Naturvårdsverket 2008, Åtgärdsprogram för ävjepilört 2007-2011, Rapport 5821

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Zethraeus, U. 2001. Ävjepilört *Persicaria foliosa* i Norrbotten. Nordrutan 6:96–111.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtyper utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprovning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

 Natura 2000

 Naturreservat

© Länsstyrelsen Västernorrland

© Lantmäteriet Geodatasamverkan